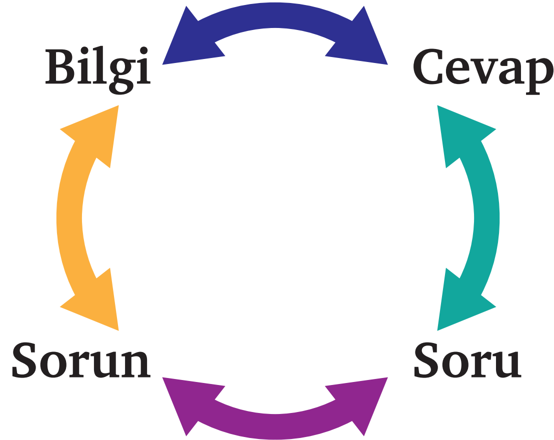
2.3.1. SORU VE CEVAP

Soru sormak; bilme, anlama, bulma, merak giderme, bir ihtiyacı karşılama vb. isteklerin karşılanması için yapılan bilgi edinme eylemidir. Sorular, insanı cevap arayışına yönlendirir; bulunan cevaplar da yeni soruları üretir. Böylece her soruda cevabın izleri, her cevapta da sorunun izleri bulunur. Bilgi, mevcut sorulara yeni cevaplar bulundukça ve mevcut cevaplara yönelik yeni sorular oluştukça ilerler ve artar. Sorun bilinci ve bilgi birikimi arttıkça farklılaşan bilgi ve problemlere yönelik farklı alanlar, farklı yol ve yöntemler, farklı uzmanlıklar gelişir (Şekil 2.3).

Şekil 2.3: Soru cevap ilişkisi

Bilim, daha çok somut olguyla problemlerin bilgi ve teorisine yönelirken felsefe sorusu, kavrama yönelik "problematik" düşünme biçimlerinden biridir. Burada "problem", zihnin sezdiği ya da çözmeyi düşündüğü bir güçlüğe uğraması hâlidir. İnsanı konuşan bir canlı olmasıyla tanımlama bir önermedir ancak "Konuşan canlı olması insanın özü müdür?" sorusu bir sorunu ortaya koyar. Maddenin yapısının ne türde olduğu fizik probleminin, dairenin çokgen olup olmadığı geometrinin, evrenin başlangıcının olup olmadığı kozmolojinin, erdemin öğretilip öğretilemeyeceği felsefi etiğin problemidir. Problem çözme girişimleri; empirik düzeyde mevcut yaşantılar, kalıp yargılar, kanaat veya görüş oluşturmayla sınırlı kalabileceği gibi felsefi düzeyde kavrayışlar, kavram çözümlemeleri, yorum ve kanıtlama veya çürütmeler biçiminde, sistematik ya da eleştirel, betimleyici ya da kanıtlayıcı biçimlerde de olabilir.

Sorular, sorulduğu alanda ve soruya verilen cevapların niteliğine göre sınıflandırılır. Bilimsel sorulara verilen cevapların olgusal kanıtlanabilirlik veya yanlışlanabilirlik taşıma koşulu vardır. Felsefede ise bilim temelli teori ve genellemeler, felsefi bir anlayış için eleştiri ölçütü veya başlangıç varsayımları bakımından refleksiyona (üzerinde düşünmeye) konu olabilir: Galilei'nin (Galile) astronomideki bulgu ve yöntemleri başta Descartes'ın olmak üzere pek çok doğa ve fizik tezlerine, biyoloji ve genetikteki gelişmeler ise yaşam felsefelerine temel oluşturmuştur. İnsan beyninin bilgisinin çağdaş nörolojik araştırmalarca ilerletilmesi, sibernetik ve sanal iletişim sistemlerinin tasarlanabilmesine bu da yapay zekâ ve sibernotlarla insanı karşılaştırmaya dayalı felsefi problemlere esin kaynağı olmuştur.

Felsefi sorulara verilen cevapların öznellik taşıması, çoğu kez savlarının farklılığından ve soruna yaklaşımlarındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Buradaki öznellik, "kişiye görelik" anlamında değil özne olarak filozofun sorunu düşünme, kavrama, yorumlama ve çözümleme gibi felsefi etkinliğe kendi yetilerini (duyumlama, idrak, anlayış ve akıl gibi) ve onların bütünsel işleyişlerini esas almasındadır. Kant'ın "Düşünüyorum." demesi bir öznellik gibi görünmekle beraber "düşünmek" tüm akıl yürütmelerin doğrudan ana ilkesi olması bakımından bilginin nesnellik temelini göstermektedir.

Felsefe soruları çoğunlukla varlık, bilgi ve değer gibi alanlara aittir. Yöneldiği konunun ayrıntılarına inmeyi sağlayan tiptedir. Ayrıca felsefe soruları, farklı zamanlarda tekrarlansa da hiç eskimez ve cevapları sürekli çoğalır (Şekil 2.4).

Felsefi Sorular

- Bilim nedir?
- Güzel nedir?
- Bilginin kaynağı nedir?
- İdeal bir devlet düzeni olabilir mi?
- Evrensel bir ahlak yasası var mıdır?
- Benim özgürlüğüm başkasının köleliği midir?
- Ölümden sonra hayat var mıdır?
- Varlığın mahiyeti nedir?
- İnanç nedir?
- Ben kimim?

Şekil 2.4: Felsefi sorular

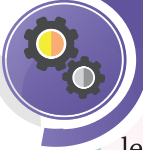
Uygulama

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. **Yalan söylemek doğru mudur?**
2. **Bir ürün %25 indirimli olarak 90 TL'ye satılıyorsa indirim yapılmamış fiyatı nedir?**
3. **Hıçkırık nedir?**
4. **Arabasının camına 10 dakika sonra geleceğini yazan bir insanın ne zaman gittiğini nasıl anlarsınız?**
5. **Hayatın anlamı nedir?**
6. **Cumadan ve pazardan sonraki günlerin cumartesi ve pazartesi olarak isimlendirilmesinin nedeni nedir?**
7. **Yarısı boş bardak mı yoksa yarısı dolu bardak mı?**
8. **Varlık var mıdır?**
9. **Uzaylılar var mıdır?**
10. **Saçı olmayanlar kel midir?**
11. **Aç kalınca yemek yer misin?**
12. **Özgürlük nedir?**
13. **Aynadaki görüntü nasıl oluşur?**

Cevapladığınız sorulardan hareketle aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

1. **Hangi sorular cevabını içinde taşımaktadır? Neden?**
2. **Hangileri bilimin cevap aradığı sorulardır? Neden?**
3. **Hangileri felsefe alanına yönelik sorulardır? Felsefe sorularını diğer sorulardan ayıran özellikleri düşünerek açıklayınız.**

Uygulama

Aşağıda bazı konular ve o konulara ilişkin bazı felsefi sorular verilmiştir. Bunlardan hareketle yapılandıracağınız felsefi soruları boş bırakılan yerlere yazınız.

KONULAR	SORULAR
Özgürlük	*Özgürlük nedir?*
	İnsan, seçimlerinde özgür müdür?
	Seçimler belirlenmişse hâlâ özgür olunduğu söylenebilir mi?
Dostluk	*Dostluk denince akla fayda gelir mi?*
	....
	....
Demokrasi	*Demokrasi doğal bir hak mıdır?*
	....
	....
Ekonomi	*En iyi ekonomik sistem nedir?*
	....
	....
Barış	*Ebedî barış mümkün müdür?*
	....
	....
Adalet	*Adaletli olmak nedir?*
	....
	....
Vatanseverlik	*Vatanını sevmek ne demektir?*
	....
	....
Sorumluluk	*İnsan kendi yaptıklarından sorumlu mudur?*
	....
	....
Sabır	*İnsan için sabır neden önemlidir?*
	....
	....
Gerçek	*Gerçek nedir?*
	....
	....